

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLV (39)
Štev. (No.) 46

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
20. novembra 1986

Nagelj iz pampe

Prejeli smo ga v dar, ko je na Primorskem zorelo grozdje.

Ob istem času je Dolenjska dišala po jabolkih, na Štajerskem so obirali hmelj, na Gorenjskem so spravljali otavo, na Koroškem so pele sekire po gozdovih.

Medtem so tulile ladijske sirene na velikih jezerih med Združenimi državami in Kanado, avstralska pomlad se je prebujala v krošnjah evkaliptov, pariški parki so rumeneli v prvi slutfuji jeseni, zasneženi Andi so se kopali v jutranjem soncu, nad Renom so se dimasto trgale megle ob iztekanju poletja.

Ob istem času so se prijateljsko pozdravljali ljudje, ki so bili prišli iz vseh teh in še drugih krajev bližnjega in daljnega Krasa, uro vožnje od Ljubljane in deset minut od morja. V Finžgarjevem parku na Opčinah. V Dragi.

Prijatelj, ki ga letos ni bilo, je poslal nagelj. Precizno in ljubeče izrisan na okrogli znački, v trojnem cvetu, stiliziran, kot bi ga nalašč za to priložnost odšil s prazničnega domačega prta. In pod nageljnom napis: SLOVENIJA — Moja dežela. V majhnim lipovim listom čez črko V, v natanko isti grafični izpeljavi, kot jo že nekaj let poznamo na podobnih značkah in napisih, s katerimi Slovenija vabi turiste, opozarja nase in si daje poguma.

Toda podarjena značka ni prihajala iz Slovenije. Izdelana je bila trinajst tisoč kilometrov zračne črte od Prešernove rojstne hiše v Vrbi, štiri ure časovne razlike na globusu, pod ozvezdjem Južnega križa. V Buenos Airesu.

Nagelj iz pampe.

Podarjena značka je tako preprosto zgovorna, da ne terja nobenega

Napad na partijsko vladavino

Londonski „Times“ v številki za 10. oktober t. l. spet posveča pozornost dogodkom v Jugoslaviji in objavlja poročilo svoje dopisnice v Beogradu, v katerem beremo:

„Srbska akademija znanosti je v osnutku nekega memoranduma, ki ga je objavil neki beograjski list, objavila svarila, da se bo zvezna ureditev morda razsula, če ne bodo uvedene liberalne reforme.

Memorandum, ki bo poslan zvezni skupščini, je dejansko kritičen do pretekle državne politike pokojnega predsednika Tita in komunistične partije. Memorandum izjavlja, da je sedanja ureditev nadaljevanje stare, zelo zasovražene kominformerske politike.

Jugoslovanske oblasti so akademijo obtožile, da skriva in ščiti srbske nacionaliste in da si hoče pridobiti politično moč in oblast.

Jugoslovanskemu parlamentu je bilo poslano pismo, ki zahteva večje demokratične svoboščine in ki ga je podpisalo 19 vodilnih beograjskih razumnikov, od katerih so mnogi člani akademije. Pismo zahteva temeljne spremembe v politični ureditvi, odpravo partijskega monopola, svobodo tiska in takojšnji razpis svobodnih volitev.“

„Times“ na istem mestu in v isti številki objavlja tudi poročilo o zaprtem ameriškem državljanu albanske narodnosti Petru Ivezaju, v katerem je med drugim rečeno tudi to-le:

„Kakor poroča Reuter, je jugoslovansko zunanje ministrstvo včeraj izjavilo, da je neki ameriški državljan, ki ga je jugoslovansko sodišče obsodilo na sedem let zapore, pri-

posebnega razmišljanja in še manj kakega dešifriranja. Oko se ob njej razveseli, v srcu se utrne toplo občutje — in to bi lahko bilo vse.

Pa si vendar misel ne daje miru in še dalje tehta ta nenavadni prijateljski pozdrav. Kaj imamo v rokah? Gotovo ne turistični rekvizit, domiseln in ganljivo kičast. Še manj je to pričevanje kulturne samozavesti, saj je trinajst tisoč kilometrov oddaljena skupnost že na vse drugačne načine dokazala, kako zna ohranjati plamen, ki ga je bila prinesla s seboj skozi medvojnje in vojne viharje. Še deklaracija domovinske zavesti to ni: kaj že vse drugega so pokazali tisti naši tam doli, ko so sebi in vsem napovedali, da bodo Slovenci do smrti.

Kaj je torej ta spominek, le malo večji od gumba na zimskem plašču?

To je IGRIVA DOMISLIČA.

Domislica mimo že vseh dokazov, za trdo cenó podanih dokazov, da je nekaj tisoč naših v svojem najglobljem bistvu bolj v Vrbi kot v pampi, čeprav premnogi Vrbe še nikoli niso videli in je mogoče nikoli ne bodo.

Igriva domislica, najbrž bliže podzavesti kot zavesti: V enaki grafični izpeljavi naj bo ta značka kot njene variante doma. Pločevinasti nasmeh in pomežik je to: Imejmo nekaj drobno skupnega, ko že pojem različne himne in razvijamo različne zastave. Imejmo majhen simbol, ki si ga pripnemo na prsi, pa bi lahko z njim brez težav potovali v obe smeri čez tisto mejo, ki jo hočemo in moramo upoštevati, ki pa bi jo tudi hoteli in morali preprati, če ne danes, pa jutri ali čez sto let.

SASA MARTELANC
„Mladika“, Trst, št. 8

Duhovniki in bogoslovci iz Slovenije,

KI SO IZGUBILI ŽIVLJENJE MED ZADNJO VOJNO IN PO NJEJ

BOGOSLOVCI SLOVENIJE:

39 umorjeni od komunistov
2 padla na nemški vzhodni fronti

Franc Kastelic iz Dednega dola pri Višnji gori je dekanu M. Škerbcu v Clevelandu govoril o svojih štirih sinovih, ki so jih komunisti umorili. Sin Jože, bogoslovec, je očetu pred odhodom rekel: „Drugo leto bi imel novo mašo in opravil nekruvavo daritev. Če je pa tako Bogu všeč, da letos darujem krvavo daritev, rad dam svoje življenje za to, da bi slovenski narod in drugi narodi priznali BOGA za svojega vladarja.“

V Št. Joštu nad Vrhniko je bilo v družini Kavčič (Snopkova) 14 otrok. Pet sinov so komunisti umorili; eden teh — Stanko — je bil bogoslovec. Mati, sedaj že pokojna, je zapisala: „Vsi so postali žrtve komunizma. Strašno je bilo njihovo trpljenje. Ne vemo, kje počivajo. Imam pa upanje, da jih krasni palma mučeništva. Srečna se štejem, da sem mati mučencev.“ (Njen DNEVNIK, stran 51)

1. Čopar Jožef, r. 11. marca 1920 v Smartnem pri Litiji, 5. letnik
2. Homan Janez, r. 23. maja 1920 na Vrhniki, 5. letnik
3. Jerman Jakob, r. 18. junija 1921 v Komendi, 5. letnik
4. Jerman Ludvik, r. 4. nov. 1921 5. letnik
5. Mehle Jožef, r. 7. avg. 1920 v Šmarju pri Ljubljani, 5. letnik
6. Štrin Vinko, r. 27. okt. 1920 št. Vid nad Ljubljano, 5. letnik
7. Štrukelj Lovro, r. 27. avg. 1920 v Podzemlju, 5. letnik
8. Bastič Pavel, r. 25. jan. 1919 v Horjulu, 4. letnik
9. Hostnik Alojzij, r. 21. jun. 1922 Šmartno pri Litiji, 4. letnik
10. Jereb Rok, r. 8. avg. 1920 v Lučinah, 4. letnik
11. Kastelic Jožef, r. 22. apr. 1922 v Višnji gori, 4. letnik
12. Krušič Janez, r. 11. okt. 1920 v Komendi, 4. letnik
13. Malavašič Alfonz, r. 17. jul. 1921 št. Jošt nad Vrhniko, 4. letnik
14. Umek Mihael, r. 28. sept. 1920 na Vrhniki, 4. letnik
15. Glavan Franc, r. 8. febr. 1923 na Igu, 3. letnik
16. Kotlušček Jožef, r. 26. sept. 1921 v Velikih Laščah, 3. letnik
17. Leskovic Dušan, r. 28. sept. 1922 v Ljubljani, 3. letnik
18. Oven Franc, r. 22. febr. 1923 v Sostrem, 3. letnik
19. Sivec Jožef, r. 3. marca 1922 v Rovtuh, 3. letnik
20. Škufca Franc, r. 31. dec. 1922 v Hinjah, 3. letnik
21. Zajec Jožef, r. 17. apr. 1922 v Zagradcu, 3. letnik

Mogoče ne veste, da...

— da je Bojan Štih v reviji BOREC 1986, 3-4 zapisal tudi: „Zaman smo se bojevali, zaman bomo živel, tisoči so zaman padli in umrli“...

— da 44 odstotkov mladih iz Slovenije meni, da bo prihodnost družbe slabša od sedanjosti...

— da je Bojan Štih v intervjuju za za ljubljansko Delo izjavil, da je bil referat prof. Jožefa Velikonje v Dragi tak, da bi ga „lahko objavila Teorija in praksa na 1. strani kot uvodnik“...

— da so jugoslovanski komunisti, zaprti v Sremski Mitrovici, ob paktu Hitler—Stalin vprašali partijsko vodstvo v Beogradu, ali naj ta pakt razumejo samo taktično, pa so dobili odgovor: „Pakt je svet!“...

— da sta Edvardu Kocbeku, kadar je prihajal na počitnice na Kvarner, sledila dva tajna agenta...

MLADIKA, Trst, št. 8

22. Berčić Vladimir, r. 3. apr. 1922 2. letnik
23. Bitenc Jožef, r. 10. febr. 1924 v Pertoči, Prekmurje, 2. letnik
24. Bobnar Jožef, r. 6. nov. 1923 v Smledniku, 2. letnik
25. Kavčič Stanko, r. 21. apr. 1922 št. Jošt nad Vrhniko, 2. letnik
26. Mlakar Franc, r. 25. febr. v Škocijanu pri Mokronogu, 2. letnik
27. Podlogar Cvetko, r. 15. apr. 1923 na Golem pri Igu, 2. letnik
28. Ramovš Janko, r. 7. dec. 1923 v Slav. Požegi, 2. letnik
29. Rus Janez, r. 8. jun. 1925 v Črnomlju, 2. letnik
30. Šmalc Anton, r. 21. febr. 1923 v Mirni peči, 2. letnik
31. Veber Franc, r. 21. sept. 1921 v Sori, 2. letnik
32. Breznik Lojze, r. 29. maja 1919 Rafole pri Lukovici, ustreljen na Turjaku 20. sept. 1943
33. Krmelj Matevž, Stara Loka ustreljen 5. dec. 1942
34. Logar Jože, Vodice, ustreljen na Turjaku 19. sept. 1943
35. Avsec Vinko, cistercijan 4. letnik, Stari trg pri Ložu vrnjen iz Vetrinja jun. 1945
36. Hočevar Janez, št. Rupert, 1. jan. 1943
37. Mikunda Franc, iz Maribora ubit s kuratom Jenkom in ranjen: junij 1945
38. Rus Mihael, frančiškan iz Ljublj. vrnjen iz Vetrinja: junij 1945
39. Sobočan Franc, iz Prekmurja (Maribor), vrnjen iz Vetrinja: junij 1945
40. Domik Franc, Apače (Maribor) mobiliziran od Nemcev, padel na vzhodni fronti
41. Hauptman Božidar, Maribor mobiliziran od Nemcev, padel na vzhodni fronti

Naslednjih pet (5) duhovnikov iz mariborske škofije je izgubilo življenje v času, ko je imela Komunistična partija že popolno oblast nad življenjem in smrtjo vseh ljudi v Sloveniji. Upravičeno smemo sklepati, da so bili ti duhovniki umorjeni po naročilu partije.

1. Pečar Franc: † 1945
2. Slana Franc: † 1945
3. Feguš Franc: † 1946
4. Černoga Ivan: † 1949
5. Krof Matej: † 1950

Vsi duhovniki in vsi bogoslovci — razen dveh — do tu imenovani so izgubili življenje po krivdi komunistov Slovenije.

Kdo je kriv smrti duhovnikov:

1. Kremžar Marijan, r. 1916, † 9. marca 1943
Po neuspitem atentatu v Ljubljani so ga po sklepu slovenskih komunistov v Srbiji umorili neznanici.
2. Zupančič Anton, ustreljen 1940
3. Modrinjak Franc, ubit od bombe 1945

Po krivdi NEMCEV so izgubili življenje:

1. Duhovnik Tone, r. 1910, v taborišču Mauthausen umrl apr. 1945
2. Gaberc Martin, r. 1883, ustreljen aprila 1941
3. Gnjezda Janez, r. 1871, umrl v Dachau-u 1944
4. Gomilšak Franc, r. 1872, ustreljen pri Dobriču 29. okt. 1943
5. Grešak Mihael, r. 1914, ustreljen v Celju 22. jul. 1942
6. Hornböck Janez, r. 1878, umrl v Dachau-u 5. avgusta 1942
7. Dr. Kulovec Franc, r. 1884, ubit ob napadu na Beograd apr. 1941
8. Mecilošek Rudolf, r. 1904, ustreljen 1944
9. Messner Janez, r. 1890, umrl v Dachau-u 2. januarja 1943
10. Platiša Ivan, r. 1890, ustreljen pri Čatežu pod Zaplazom 28. 10. 1943
11. Potokar Ferdinand, r. 1911, po

groznom mučenju v Celju umrl 5. nov. 1942

12. p. Tušek Kerubin, r. 1876, umrl v Dachau-u 14. maja 1943
13. Vitigoj Viktor, r. 1915, ustreljen s Platišom 28. okt. 1943
14. Završnik Izidor, r. 1917, ustreljen v Mariboru 10. marca 1943
15. Šatej Tone, ustreljen od Nemcev 26. sept. 1943
16. Povh Ivan, r. 1914, ustreljen ob Savi od Nemcev 31. dec. 1944
17. Gabrenja Franc, župnik, ustreljen od Nemcev 15. nov. 1943
18. Vecchieff Friderik, r. v Trstu 1902 umrl v Dachau-u 20. febr. 1944

V ustaškem taborišču JASENOVAC umorjeni duhovniki:

1. Sem Jakob, r. 1908, po mučenju mrtev že pred 20. sept. 1942
2. Grobler Franc, r. 1892, ubit 17. okt. 1942
3. Kač Franc, r. 1907, ubit 17. okt. 1942
4. Kodrič Janez, r. 1897, ubit 17. okt. 1942
5. Orešnik Franc, r. 1908, ubit 9. jan. 1945
6. p. Anzelm Polak, r. 1883, ubit 17. okt. 1942
7. Rancigaj Janez, r. 1893, ubit 17. okt. 1942
8. Rihar Franc, r. 1909, mrtev že pred 20. sept. 1942

Eppich Jožef, r. 1874, je bil ustreljen od Italijanov 2. junija 1942.

Bandelj Ernest, župnik v Vipavski dolini je bil ustreljen od četnikov 30. aprila 1945.

Setničar Franc, je umrl ob zavezniškem bombardiranju GORICE dne 8. aprila 1945.

Med 79 od komunistov umorjenimi duhovniki — 37 je bilo ubitih po končani vojni — so SAMO ŠTIRJE bili sojenji pred tkzv. „sodiščem“. V ljubljanski nadškofiji so tri fare, kjer so komunisti umorili po dva duhovnika: št. Jernej, št. Rupert, Hinje. Ob smrti sta bila Kern in Sluga duhovnika manj kot eno leto; Oblak je bil duhovnik 54 let. Mnogi duhovniki so še vedno pokopani v neznanih jamah. Grob v Teharjah je zalit z umetnim jezerom. Nekateri pokopani na pokopališčih ne smejo imeti nagrobnega kamna. Vsaj na enem grobu — Halas v Prekmurju — so komunisti napisali na spomenik laž: da je padel kot talec, ko je bil v resnici ustreljen od domačinov-komunistov. — Po tu objavljenem seznamu je statistika tale: Komunisti so krivi smrti: 79 duhovnikov in 39 bogoslovcev. Nemci: 18 duhovnikov in dva bogoslovca. Italijani: 1 duhovnik. Ustaši: 8 duhovnikov. Četniki: 1 duhovnik. Neznanci: 3 duhovniki. Zavezniško bombardiranje: 1 duhovnik.

Seznam pobitih spominja na govor francoskega kardinala Rogerja Etchegaraya ob šesti obletnici smrti nadškofa Romera v Srednji Ameriki: „Cerkev, ki se ne spominja svojih nedavnih mučencev, in ne mučencev sedanjega časa, si ne more privoščati časti, da je Kristusova Cerkev.“

Teško si je misliti, da je kje na svetu hujši kriminal, kot je morilec — tu slovenski komunist —, ki je svoje umorjene žrtve zakopal v skrite jame. Še sedaj po več kot 40 letih nihče ne sme obiskati prepovedanih grobov. Po Mautserjevi besedi iz skritih grobov Mrtvi govore živim:

Brez sveče, križa in brez rože naš dom samotno je grobišče. V nočeh, ko veter gospodari, nas komaj zver za hip obišče. Z ljubeznijo nas vse zberite, požegnajte in pokopljite, tako bi radi počivali med vami in pri cerkvi spali.

Jože Cvelbar

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

Dr. Tine Debeljak

(252)

VINKO BELIČIČ:

ČLOVEK NA PRAGU

Pred nekaj tedni smo dobili v roke najnovejšo knjigo Mohorjeve družbe v Celovcu z gornjim naslovom, ki nam jo je posodil ud družbe. O ceno prinašamo šele sedaj, ker direktno od Mohorjeve doslej knjige še nismo prejeli v oceno.

Znani belokranjski pesnik Vinko Beličič je v zadnjem času napisal več črtic iz svojih doživljenj kot profesor na tržaškem liceju. To niso povesti, ampak krajše črtice, ki jih je priobčeval že deloma v Mladiki, knjižno pa izdajal pravtako deloma v založbi Mladike, deloma v Mohorjevi družbi. Tudi ta najnovejša knjiga ima podnaslov Povest, je pa samo opis obiska sorodnic iz Slovenije, od teh je bila ena učiteljica iz Ljubljane, druga pa celo iz domače hiše v Beli krajini. Sprejel ju je na svojem domu na Opčinah ter ju popeljal na izlet v Repentabor.

In literarni opis tega izleta je vsebina nove knjizice, ki obsega 95 strani, v smislu Levstikovega Potovanja iz Litije do Čateža. Kot je Levstik porabil svoje delo, da je pokazal, kako mora slovenski pisatelj orisati v svojem pisanju osebe, navade, jezik, tako hoče Beličič kot belokranjski izseljenec l. 1945 pokazati, kako gleda on kot „človek na pragu, ki ni ne tu ne tam, ne v hiši, ne zunaj nje,“ na dogodke v domovini. Po sorodnici zve, da je umrl njegov mladostni sosed — narodni heroj („morilec“?), kar mu da povod razmišljanju o pojmovanju herojstva, in se mu porodi vprašanje, ali je umrl katerikrat razmišljal o tem, za kaj se je boril in kaj je dosegel s svojim „herojstvom“? Naslov „Heroja“ je bil po mnenju upokojenega profesorja Lužnika, kot nastopa avtor v knjigi, vsekakor nagrada za neodgovorna dejanja, kot npr. umori, uboji, ropi itd. V spomin mu prihaja dogodek 16. aprila 1942, ko so partizani v Sloveniji ubili slovenskega župana. Le z nasiljem in umori se pride do oblasti. Posrečena je prispodoba Osvobodilne fronte: „Koklja Osvobodilna fronta se je u sedla na štiri jajca: na komuniste, krščanske socialiste, leve Sokole in kulturnike — izvalilo pa se je pišče samo iz prvega, rdeče, čilo in nagle rasti ter ostale tri zrinilo iz gnezda. In ta petelin kar naprej kikrikika.“

V ta svoja razmišljanja vključuje Lužnik tudi motiv iz Argentine, ko

omenja pismo prijatelja Franceta, doma v Naklem na Gorenjskem, ki živi danes v Cinco Saltos v provinci Río Negro, 1250 km iz Buenos Airesa. Opisuje prihod slovenskih protikomunističnih beguncev v to provinco, ki je bila še pred 50 leti deloma indijansko ozemlje, kjer je njegov prijatelj s par semestri prirodoslovnih ved na ljubljanski univerzi začel z delom kot navadni delavec, „peón“, na kmetiji, pa se je po svoji znani slovenski delavnosti povzpela do predelavca in nato postal celo vodja istega podjetja. V kraju je začel tudi s karitativnim delom v cerkvi in pomagal pri civiliziranju zaostalih domačinov. To je samo prikaz enega izmed naših emigrantov, kako je s svojo delavnostjo in prihodnostjo pomagal pri verskem in kulturnem dvigu kraja. Primerja ogromni dolg 20 milijonov dolarjev, ki so ga novi oblastniki v Sloveniji ustvarili na gospodarskem polju, v nasprotju s smotrnim gospodarstvom, ki so ga razvili naši begunci v novi domovini — „mali Sloveniji“ — in si s tem ustvarili dobre položaje.

Iz tega opisa prehaja Lužnik na kulturne razmere doma, o novi literaturi in tematiki, in poudari, da „človek, ki je prišel na oblast bolj s prevaro, taktiko in terorjem ter je strastno uslužen svoji politični ideji, mora nujno zavreči vse moralne pomisleke in pohoditi vsako oviro.“ Tako pokaže moralni propad v literaturi doma: pojmi vzdržnost, srameljivost, intimnost, dostojnost, odgovornost so zginili. Nič ni svetega, idealnega.

Dotakne se Balantiča in Kocbeka. Pravi, da se po vojni kar naprej slišita med nami Slovenci: France Balantič in Edvard Kocbek, prvi kot izkrvavelo in zgorelo jagnje, drugi kot izigranec. V domovini so pokazali Balantiča kot zapeljane in prikazujejo njegov lik, prilagojen političnim potrebam. Lužnik ne razume poveljevanje Kocbeka tudi s strani Cerkve v Sloveniji kot „pristnega kristjana, ki je opravil svojo dolžnost, videca prihodnjih reči,“ ko se je vendar Kocbek v usodnem času postavil brez oklevanja zoper navdila učee Cerkve... (str. 76) Kocbeka bi moral pomor domobrancev pretresti kot največji šok v življenju in ga pognati iz domovine, da

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Predsednikovo potovanje v ZDA je bilo gotovo osrednji dogodek tega tedna. Povezan bolj z malvinskim problemom kot pa z medsebojnim razmerjem med Argentino in „velikim bratom“ iz severa, se je počasi sprevrgel iz „osebnega potovanja“ v osrednjo točko diplomatske ofenzive, ki jo je Argentina podvzela v sedanji stopnji spora z Anglijo. Vse drugo je prešlo v ozadje, celo izredno važne notranje volitve peronistov v provinci Buenos Aires, in pa ustavnoskupčinske volitve v provinci San Luis. Vendar se bomo ob vsem tem, in še ob kateri drugi točki, ustavili v tem kratkem pogledu.

NUJNO ALI VAŽNO?

Predsednikovo potovanje v severnoameriško Unijo je bilo predvideno že dalj časa. Še mnogo prej, predno se je podal na pot v Sovjetsko zvezo. A imelo naj bi popolnoma o seben značaj. Tja se je podal na povabilo bivših predsednikov Forda in Carterja, da na severnoameriških univerzah govori kot povabljeni gost, o mladi argentinski demokraciji, in

bi na tujih tleh pričeval o svoji veliki politični zmoti. „Toda imel je družino in ostal doma.“

Lužnik se tudi sprašuje, če smo mi, razglašeni kot izdajalci, med vojno prav ravnali? In če nismo, kaj bi bili morali storiti v tistih okoliščinah? Strahopetno zatajiti svoje prepričanje ter ukloniti vrat boljše vizmu? Toda tedaj bi bili zares izdajalci!

Pisatelj zaključuje ta svoja razmišljanja, ki jih je sprožil izlet v Repentabor, z ugotovitvijo, da nam je Bog poročencem odrekal dan zmagoslavja in nam tako prizanesel, da bi si okrvaveli roke z maščevalnostjo in z medsebojnim obračunavanjem. Tako pa tudi upa, da je v božjih načrtih tudi Slovenija, ki bo končno imela središče in najvišjo odgovorno postavbo v sebi, in ko bo na Ljubljanskem gradu stal obelisk narodne sprave.

Knjižica je polna takih in drugih vprašanj in odgovorov, ki močno posegajo v našo emigracijsko polpreteklost, sedanost in bodočnost, in ki se porajajo v nas vseh, ki smo leta 1945 zapustili domovino. To bi bila vsebina vse „povesti“, ki je literarno pisana zelo živahno in je prikupno podana ter je vredna branja, za nas pa še posebno potrebna.

sploh o problemu demokracije v latinski Ameriki. Gre doč domov bi prinesel še kak doktorat „honoris causa“ in morda dosegel vsaj protokolni sprejem pri sedanjem predsedniku Reaganu.

Angleško povečanje izključne cone okoli malvinskega otočja (Falkland) in rastoča nevarnost oboroženih pripetljajev na spornem področju ter sestanek te dni med Reaganom in gospo Thatcher, je bil dovolj močan razlog, da je argentinska diplomacija stavila močan adut na uraden sestanek z Reaganom, na katerem naj bi se bistveno debatiralo o malvinski zadevi. Sestanek naj bi bil dopolnilo telefonskega pogovora, ki sta ga imela oba predsednika ob začetku tega zapleta. Toliko je Buenos Airesu šlo za ta sestanek, da so bili pripravljeni sploh odpovedati potovanje, če ne bi napredovala ideja o razgovoru predsednikov iz oči v oči.

Kakšen je bil uspeh? Teško je govoriti o tem sedaj. Zlasti še, ko je Argentina istočasno predložila Angliji načrt medsebojnih pogajanj, ki naj se stopnjuje iz prvotnih „razgovorov“ v naslednja „pogajanja“, po katerih naj pride do večjega „sodelovanja“ itd. itd. Argentina ne ponuja dejanskega nič novega. Morda le to, da so „razgovori“ lahko bolj svobodni, in bi se v teh ne bi toliko poudarjalo problem suverenosti nad obojem. A v „pogajanjih“ do tega mora priti. V tem je treba priznati, da ima Buenos Aires prav, ko trdi, da je prav problem suverenosti temeljni problem, ki bo povzročal močnejše konflikte in spopade, dokler ne bo, na ta ali oni način, končno rešen. Problem suverenosti je bistveno važen, a trenutno je nujna rešitev sedanjega zapleta. Nekaj več ponuja še Argentina, kar doslej ni bilo na jasnem. Če bi se „pogovori“ lepo razvijali, bi v Buenos Airesu oklicali „sicer nepotreben“ formalni konec sovražnosti, točka na kateri Anglija vztraja od konca vojne, o čemer pa tudi radikalna vlada doslej ni hotela ničesar slišati.

Vsa ta zadeva je preveč zveni po vprašanju „važnega“ in „nujnega“. Kot se Anglija v svojo korist nenehno ogiba važnega vprašanja suverenosti, in se posveča le nujnemu medsebojnemu odnosu, tako se Argentina, v svojo škodo, v razmerju do Združenih ameriških držav vedno loteva le „nujnih“ vprašanj trenutnih problemov, in nikdar ne pride do važnega vprašanja kakšen naj bo

pravzaprav odnos do Washingtona, kam ga postaviti in kako se, po nekem zaključku, končno sukati. Sedanja malvinska kriza je znova pokazala, da v Buenos Airesu nikdar ne vedo, kje se v tej zadevi nahajajo. „Nujno“ nam ne daje časa, da se posvečemo „važnemu“ je fraza, ki se vedno bolj pogosto sliši v Argentini, a ni še prišla v meso in kri tukajšnjih vodilnih krogov. V tem je ena izmed velikih tragedij sedanje argentinske krize.

KDO JE KDO

Nedeljske volitve v buenosaireskem peronizmu so potekle mirno. Sicer pa nihče ni pričakoval kakega velikega škandala. Tudi ni nihče pričakoval drugačnega rezultata, kot smo ga doživeli. Struja „obnoviteljev“, ki se je zbrala okoli bivšega ministra Cafiera, je prepričljivo zmagala. Dokončnih števil še ni, a prvi pogled kaže, da se suče okoli dveh tretjih glasov. Ni dvoma o tem, kam se nagibajo peronistične množice.

Nad kom je zmagal Cafiero? Odgovor je nekoliko bolj zapleten, kot pa se zdi na prvi pogled. Tukaj borba že ni tekla več med proslulim kandidatom za guvernerja (Hermionio Iglesiasom), ki ga je izločilo tudi uradno vodstvo peronizma s Saadijem na čelu, marveč je šlo za bodoče vodstvo peronizma. Tudi ni šlo za prihodnjo guvernersko kandidaturu. Ni drugega moža kot Cafiero, ki bi se mogel puliti za vodstvo province v imenu peronizma. Šlo je za to, kdo bo sploh vodil peronistično ladjo v največjem in najbolj obljudenem volilnem krogu v državi, ki samo po sebi predstavlja tretjino delegatov v državno konvencijo peronizma. Za to nadzorstvo sta se borila Cafiero in rihanski guverner Menem.

Kaj sedaj? Izjave Cafiera takoj po novici o zmagi so dovolj jasne. Vse staro je pozabljeno, treba je gledati v bodočnost. To pomeni, da je polemika z Menemom, vsaj za njega, končana. Dobro ve, da ima kako možnost za zmago nad radikali v buenosaireski provinci prihodnje leto le, če se peronizem predstavi združeno. In še tako se je hitro obrnil na demokristjane, in se bo verjetno še na koga drugega. Dovolj spreten politik je, da ne bo zapravil nobenega glasu. Menem s svoje strani tudi ponuja roko. On gleda na leto 1989, ko bodo predsedniške volitve. In sedaj, ko je jasno, kdo je kdo v provinci Buenos Aires, mora hitro zaceliti rane, da se kri ne izteče in da se telo ojači. Predsedniški boj, ki ga čaka, ne bo lahek.

(Nad. na 3. str.)

BOJANU ŠTIHU v spomin

Potrebujemo Slovenci voditelja?

V tisti noči s torca na sredo, 15. oktobra, ko je umrl Bojan Štih, esejist in teatrolog, kot so ga v jugoslovanski Sloveniji uradno označevali; v tisti noči smo Slovenci v Jugoslaviji izgubili svojega neformalnega voditelja, videca in človeka.

Zlomilo ga je v času, ko bi ga slovenski narod v Jugoslaviji najbolj potreboval; v času, ko je ljudstvo prav v njem čedalje bolj gledalo svojega resničnega predstavnika, na katerega se bo v težkih časih moč opreti in mu zaupati.

„Štih se je počesal...“, mi je prišepnil prijatelj, ko smo se pred dvema letoma udeleževali tribune „Slovenski narod in slovenska kultura“, v Cankarjevem domu v Ljubljani. Vedno nekoliko skuštran, nikoli s kravato, z lasmi padajočimi čez čelo in iskričnim pogledom: takega smo srečevali po Ljubljani, tak je vodil svoje znamenite „večere“ v hotelu Slon, tak je vodil, s Partljičem, tudi tribuno „Slovenski narod in slovenska kultura“. Prvi večer je prišel na oder precej skuštran, drugi večer pa malo manj, tako da je omenjeni moj prijatelj takoj komentiral ta zunanji Štihov izgled.

Pa samega sebe ni imel za bohe-ma, vsaj tako je rekel v svojem zadnjem intervjuju, ki ga je objavila Mladina 17. oktobra; že po njegovi smrti: „...bohemiade se ne znam iti, ker sem zvečer zaspan.“

Kljub temu smo ga imeli za bohe-ma, predvsem in na prvem mestu pa za posebne vrste protestnika in porogljivca. Saj se je tudi čemu rogati v Sloveniji, v Jugoslaviji. In Štih se je rogala partijskim funkcijam, zabavljajal je čez balkanizacijo Ljubljane in Slovenije — čevap-čiči so mu zelo smrdeli...

Prav v prej omenjenem zadnjem intervjuju v Mladini, je rekel, da so ga leta 1958 izključili iz članstva partije. Vsem pa je že vrsto let znano in tudi sam Štih je nekaj povedal, da je takrat sam izstopil iz partije. Ker pa so v današnjem času izstopi iz partije moderni in ker velja za junaka tisti, ki izstopi, se je sam zdaj umaknil. Ali pa se je hotel postaviti nad današnje izstopnike: izstopiti iz partije 1958 je bilo vse drugačno junaštvo kot danes, ko izstopi postajajo moda.

Ni trpel mode, množične obsedenosti. Sam je že zdavnaj napadal partijo zaradi butaste in smešne politike. Danes, ko partijo že lahko, brez večje nevarnosti, vsak napada, pa se je umaknil in večkrat pisal o tem, da je bila komunistična revolucija tudi pozitivna. Pa je bil vendar prvi, ki je vedel, da je bila komunistična revolucija za slovenski narod predvsem velika pomota. Vendar ni hotel tuliti v isti rog s tistimi, ki si to šele v teh časih upajo povedati ali pa so to sploh šele v teh

časih „odkrili“.

Tako, na kratko je zastavil besedo, brez napisanih govorov; kot bi imel vse v koticah možganskih vzolov. In najsij je šlo za gospodarstvo, za politiko ali kulturno politiko — zlasti to: kulturna politika je bila njegova obsedenost. Če kultura ne bo Slovencev rešila; od koga naj pričakujemo rešitve, je menil.

Ljubljansko Delo je njegovemu spominu 16. oktobra namenilo prav takšno pozornost kakor pred leti Kocbeku, prav toliko prostora je zavzel in prav na istem mestu je bil objavljen njegov nekrolog.

Kadar je zadnja leta kje padla kakršna koli ustvarjalna pobuda, se je njen avtor vedno skliceval na Štihan. „Saj je tako rekel Štih!“ Štih je bil avtoriteta in sam je menil, spet v svojem zadnjem intervjuju, da je bila njegova dolžnost, da kot kulturni in javni delavec in kot pisatelj reagira na politične pojave. „Kultura je del politike. To se pravi, da jaz kot pisatelj moram reagirati na vse politične fenomene samo iz enega kota: moralnokritičnega...“

Bolje ga je velikanski davek, ki ga je moral njegov majhen slovenski narod plačevati Balkanskemu poloku. O tem je večkrat potožil, kaj napisal; še več napisanega pa ni mogel objaviti. Četudi smo vsi po vrsti čudno gledali kako Štihu objavljajo zelo kritične pisarije!

Bolelo pa ga je tudi, da sam slovenski narod moralno propada. Ob monopolu partije, ob polpismenih partijskih republiških in državnih funkcionarjih, ki so vse globlje in globlje potapljali narodovo usodo. Iz moralnokritičnega zornega kota je o-

stril svoje pero in svoj jezik...

Tako je Bojan Štih postajal, zlasti v zadnjih desetih letih resnični narodov vzor. Umrl je sredi dela, ne le sredi pisanja in javnega nastopanja, umrl je tudi kot ravnatelj edinega slovenskega filmskega podjetja Viba filma. Še veliko načrtov je imel in še bi jih mogel uresničevati — njegovo delo in življenje je zastalo pri manj kot 64 letih. Toda v teh kratkih 64 letih je Štih posegel v slovensko kulturno in politično dogajanje mnogo bolj kot nekateri partijski funkcionarji, pa četudi živijo 90 let.

In tako smo pri vprašanju resničnega slovenskega voditelja. Saj imamo politično vodstvo, toda to vodstvo je v rokah partije in zato nihče teh voditeljev ne more biti vseslovenski voditelj; zastopa pač svoje „vernike“, zastopa 10 odstotkov Slovencev ali še manj. Partijsko vodstvo je diskreditirano že s tem, ker je klika, oligarhija, zastopstvo manjšine. Zelo pogosto je slišati mnenje, da smo Slovenci nepolitičen narod, politično apatičen narod in kar je še takih nečednosti. Štihu je bilo vse prej kot do tega, da bi ga kdorkoli imel za kakršnega koli vodjo. In to tudi ni bil. Pa vendar so ga vsi imeli za takega in bil je vodja proti svoji volji in ne da bi ga kdo vprašal, če mu je to prav. Postal je vodja s svojim delom, s svojo držo moža, ki ima kol v hrbtenici.

Zelo jasno se je pokazalo, da Slovenci potrebujemo voditelja. Izbrali smo Štihan. Ob letošnjih volitvah, ko so si partijski funkcionarji med seboj porazdelili stolčke (temu se v Jugoslaviji pravi volitve), je bilo štih-

hovo ime velikokrat omenjano: „Štih naj prevzame najvišje politične funkcije,“ je marsikdaj rekel ta ali oni. Štih pa se je temu le nasmihal in si mislil svoje... Navsezadnje ni bil zločinec, da bi prevzemal naše takšne kazni, kakršna bi bila politična funkcija v teh časih. Mogoče pa je že takrat slutil, da se mu izteka čas. Vse to so le ugibanja in špekuliranja, zato naj jih bo zadosti (ali kot bi rekel Štih: „bodi jih zadosti“!) In tik pred smrtjo je pisal na vse konce in kraje in rotil svoje ljudstvo, da je le civilizirano in kulturno ljudstvo vredno, da se imenuje Slovenci. Ta njegova odprta pisma in intervju v Mladini so njegova oporo-ka nam, ki smo ostali. Koliko programskih, naravnost rotinljivih vodil je bilo v teh njegovih zadnjih delih. Imeli smo jih za še eno bogato obdobje njegove ustvarjalnosti. On pa je delal, ker je vedel, da se mu mu-di. Marsikaj je uspel ujeti „za rep“, kaj vse bi še postoril, pa ni več u-tegnil, moremo le ugibati...

Ugibamo. In čeprav Bojana Štihan ni več, potrebujemo voditelja. Morda se bo našel novi Štih! Nekaj se jih nakazuje...

Ta novi Štih, ta novi voditelj ali voditelji pa bodo imeli nalogo, da pod skupno streho slovenskega kulturnega prostora združijo vse Slovence, tudi tiste za mejami in tiste za oceani. To kar je bil Štih v jugoslovanski Sloveniji, to bi moral postati nekdo vsem Slovence. Takega človeka zdaj Slovenci potrebujemo.

Potrebujemo voditelja!

Posređoval: V. Slemenski

Hotimir
oktobra 1986

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANA — Narava-zdravje, sedemnajsta tovrstna razstava, je bila na Gospodarskem razstavišču. Organizirano je bilo posvetovanje o cvetju za javne nasade in rezanje, bila so predavanja o prehrani dojenčkov, o prepoznavanju gob ter vzreji salmonidnih vrst rib v Sloveniji, med drugimi.

MURSKA SOBOTA — Zaradi poletne suše bo v Pomurju pridelek koruze manjši, kot so pričakovali. V silose bo prišlo približno le 130 tisoč ton zrnja. K suši je treba prišteti še nižjo uporabo umetnih gnojil (35 tisoč ton), ker so predraga.

IDRIJA — Danska študijska skupina splošne šole za izobraževanje se je mudila na Idrijskem. 28. Dancev različnih poklicev, od univerzitetnih profesorjev do kmetov in delavcev, med 16. in 80. letom, je obiskalo vrtec, osnovno šolo, psihiatrično bolnišnico in mestni muzej.

TOLMIN — Razvoj radioamaterizma so prikazali na Livku. S to razstavo je radioklub „Soča“ Tolmin YU3DAP proslavil 20. obletnico svojega obstoja.

JESENICE — Karavanški predor napreduje. Delavci so začeli vrtati v gorski masiv že 12. avgusta, toda geološko neugodna hribina dopušča le počasen napredek del. Ob slavnostnem ogledu začetnih del na gradbišču južnega portala cestnega predora skozi Karavanke so povedali, da se zdaj pripravljajo tudi na oddajo del za dokončanje magistralne ceste Jesenice-Mlaka. Izdelani so že tudi projekti za deviacijo železniške proge Jesenice-Področica in za gradnjo podvoza.

RADOVLJICA — Čebelarški muzej je pripravil razstavo Čebelnjaki na Slovenskem. Zbrano gradivo prikazuje številne stare čebelnjake, nekatere stare okoli 300 let. Prvi, ki je pisal o čebelarjenju na Kranjskem je bil Valvasor.

MARIBOR — Društvo ljubiteljev starih avtomobilov Veteran je pripravilo izredno privlačno razstavo starih in novih avtomobilov in starih in novih motorjev ob 110-letnici avtomobilizma. Med starimi avtomobili sta še posebej vzbujala pozornost BMW diksi in pa MG-tip PA, letnik 1937, za katerega so lastniku ponujali kar 60 milijonov dinarjev. (dolar — 400 din.)

MURSKA SOBOTA — Društvo nekadilcev bodo vnovič ustanovili v tem kraju. Tako društvo so v Murški Soboti ustanovili prvič že leta 1971, a je pozneje prenehalo delovati.

LJUBLJANA — Teden beloruske kulture so imeli v mesecu oktobru v več slovenskih mestih. Sto osemdeset umet-

nikov je tako vrnilo obisk iz lanskega leta slovenskih kolegov v Belorusijo. Nastopali so z akademskim zborom, komornim orkestrom, lutkovnim gledališčem, opernimi predstavami, koncerti za klarinet in klavir, pa še z razstavo grafik, knjig, filmov in tudi — beloruskih tipičnih jedi.

LJUBLJANA — Dve knjigi je izdala SAZU. Prva je delo Andreja Pleterškega „Župa Bled. Nastanek, razvoj in prežitki“, v kateri obravnava naselitev in razdelitev blejskega kota. Druga knjiga knjiga so pa „Pisma Matije Čopa“, ki jih je večinoma že prevedel Anton Slodnjak, pa so zdaj izdana z ureditvijo dr. Janka Kosa. V knjigi je okoli 70 pisem, od katerih je 25 zdaj prvič objavljenih.

LJUBLJANA — 20 let uspešnega sodelovanja sta praznovali Iskra in Braun AG iz ZRN. V tem času je bilo blagovne menjave v vrednosti 105 milijonov nemških mark.

LJUBLJANA — Električni tok so s 1. oktobrom podražili in sicer: s poletne tarife so preskočili na zimsko, ki je precej dražja, poleg tega so pa zimsko podražili za 32,7%. Zdaj stane v gospodarstvu dnevni tok 37,74 dinarja za kilovatno uro, za nočni tok pa natančno polovico dnevnega.

SLOVENC V ARGENTINI

Osebne novice

Krst: 30. novembra je bila krščena v cerkvi Sv. Frančiška Solana Karolina Veronika Godec, hčerka prof. Milana in Marjete roj. Ogrin. Botrovala sta Margarita in Janez Vasle, krstil pa jo je Marko Mavrič. Čestitamo!

Poroki: V soboto, 25. oktobra sta se poročila v župni cerkvi v San Andresu Franci Ilc in Mirta Schaller. Za priče so bili ženinovi starši France in Ivanka Ilc ter nevestini starši Luis in Berta Schaller. Poročne obrede je opravil ženinov stric župnik Matija Borštnar.

V soboto, 15. novembra, sta se v cerkvi Ntra. Sra. del Carmen poročila Marko Škulj in Marta Jenko. Priče so bili ženinovi starši Jože in Ana Škulj roj. Mohar ter nevestini starši Janez in Angela Jenko roj. Rogelj. Poročil je nevestin bratranec g. Andrej Stanovnik OFM.

Novoporočencem iskrene čestitke!

Smrti: V Tigre je umrl Valentin Mohorič; v Ramos Mejiji ga. Terezija Trobec; v Tortuguitas Jože Stefančič in v Berazategui Miha Omahna. Sorodnikom naše sožalje!

Tik pred zaključkom lista smo dobili sporočilo, da je v Avstraliji umrl Ludvik Klakočar, bivši urednik Slovenskega doma, prevajalec in pevovodja. Naj počiva v miru!

Med mladimi v Stični

Po enajstih letih sem spet obiskala Slovenijo, domovino mojih staršev. Zelo sem bila vesela, ko sem izstopila iz brzovlaka v Postojni — a na žalost me je to veselje hitro minilo; ko sem šla vprašat, kdaj pelje lokalni vlak, mi odgovorijo: „Ja vas ništa ne razumijem!“ Začudila sem se: „Kako, da me ne razumete, saj vendar govorim dobro slovensko!“ Na žalost me tisti uradnik še vedno ni razumel, tako da je prišel drugi, da je tolmačil in sem lahko končno zvedela, kdaj pelje vlak, in tudi dobila vozno karto.

A vse le ni bilo žalostno; opazila sem veliko spremembo, predvsem pri nekaterih mladih. Ti bi radi vedeli čedalje več in več, ne zadošča jim, kar tam pišejo, in tudi se ne bojijo govoriti, kaj je bilo med vojno ali kaj o verskih problemih, bodisi na ulici ali na avtomobilih.

Ko sem se peljala na Brezje, sta se zraven mene pogovarjali dve osebi:

A: Ne vem, kam nas hočejo sedaj pripeljati. Vsak dan imamo več bankovcev, ki pa še za stor papir niso.

B: Mislim, da se zgoraj borijo samo za stolčke in gledajo, kako bodo bližje skledli, drugega pa jih nič ne zanima.

A: Tiste pa, ki so kaj znali, so pobili ali pa izgnali!

Skoraj nisem mogla verjeti, kar

sem slišala, saj včasih si kaj takega niti v zaprti hiši niso upali pogovarjati. Res je, da so ekonomsko sedaj na slabšem kot pred leti, a mislim, da je prav to vzrok, da popuščajo.

Starši se pritožujejo, da mladina sedaj dela, kar se ji poljubi. Res je, da je dosti mladih, ki pijejo ali ki nimajo nobenih posebnih idealov. Ampak je tudi res, da je veliko mladine, ki ima močno vero in visoke ideale. Dokaz za to je bilo srečanje mladih v Stični.

Tam se je zbralo okoli 4000 mladih deklet in fantov — čudila sem se, da je bilo veliko fantov, saj je na takih shodih navadno dosti več deklet.

Že prvi dan, ko sem prišla v Slovenijo, sem si rezervirala čas za to srečanje, ker me je zelo zanimalo, kaj mladi delajo in mislijo, posebno še, ker sem bila lani na argentinskem mladinskem srečanju v Córdoba.

Bil je krasen sončni dan. Ob sedmih zjutraj se nas je zbralo okoli trideset mladih. Kar pred cerkvijo je župnik zmolil angelovo češčenje in nam dal blagoslov. Potem smo se peljali do Ljubljane z avtobusom, tam pa je bil pripravljen poseben vlak, ki nas je popeljal do Ivančne Gorice. Tja sta pripeljala tudi vlaka iz Gorice in Prekmurja. S postaje se nas je pomikala proti starodavni

SLOVENIJA V SVETU

Avstralija

Naša pesem naj živi

Že vrsto let mladi Slovenci v Avstraliji prirejajo svoje mladinske koncerte, ki dosegajo velik uspeh. Vsako leto se zberejo iz vse države solisti, zbori, plesalci ali ansambli, da se vsak predstavi s svojim znanjem in umetnostjo. Ta koncert prireja slovensko dušno pastirstvo; letos je bil duša organizacije p. Ciril Božič OFM. 6. septembra so se zbrali v Canberri, kjer živi večje število Slovencev, na že 12. takem koncertu po vrsti; poslušalci so tudi prišli iz vse Avstralije, udeležili so se ga še uradni gostje zastopnica zveznega ministra za etnične zadeve in pokrajinski direktor oddelka za emigracijo.

Program je bil zelo obširen — koncert je trajal tri ure — zanimiv in raznovrsten, čeprav so po mnemu poročevalke v Mislih mankale recitacije, violine in arije.

Naj naštejemo najprej instrumentalne soliste: na klavirju sta igrala David Valenčič in pozneje Brigita Osolnik. Za orgle jih je bilo več: Andrej Žičkar, ki je ob lastni spremljavi zapel Edelweiss, pa še Erika Hudina, Kristina Pezdirc, Margaret Grželj in Marko Celin. Nastopil je še harmonikaš Peter Grivec.

Kvintet Karantanija iz Melbourne je zaigral in zapel nekaj slovenskih modernih pesmi, ki so zelo navdušile poslušajoče. Člani ansambla glas iz Canberre so tudi pokazali dobro voljo. Tudi Večerni zvon iz Melbourne je žel veliko ploskanje za svoje izvajanje.

Sledili so plesalci — tako solisti kot skupinski. Jazz plesalka Kristina Bergine je pripravila „ples na stropu“ zelo živahno in prijetno, tudi jazz plesalka Tania Dubber pa je zaplesala Far for over. Folklorna skupina slovenskega kluba Triglav iz Sydneya, ki jo vodi Erna Nikolčič, je prikazala folklorne Igre z Gorenjske in Veselo polko. Folklorna skupina Slovenskega društva Melbourne v lepih narodnih nošah je podala štiri folklorne ples — z Dolenjske, Gorenjske in Porabja. Vodi jo učiteljica Draga Gelf. Pokazali so tudi moderne ples: jazz skupina iz Sydneya — Dancing Machine — je pod vodstvom Kristine Bergine izvedla Going gets tough, mladinska skupina Slovenskega društva Melbourne pa je podala simbolični ples z naslovom Čas. Za ta nastop in koreografijo je poskrbela Magda Pišotek.

Za konec je treba seveda omeniti še pevske zборе, ki zajemajo toliko mladine in navdušijo vse v dvorani: Vesna Hatežič vodi mladinski

zbor iz Wollongonga Zlati glas, ki je ob spremljavi ansambla zapel več modernih slovenskih popevk. Mladinski zbor iz Adelaide A. M. Slomšek — 24 jih je in ga vodi Jožef Šterbenc — je navdušil vse s pesmimi Oj Triglav, moj dom in drugimi. Najštevilnejši — 36 članov — je zbor slov. verskega središča Marylands iz Sydneya. Skupaj z ansambлом so zapeli nekaj slovenskih in angleških pesmi. Vodi ga Irena Starha.

To je bil kratek prikaz 22 pevsko-glasbenih točk, ki so razveselile rojake, najbolj pa navdušile mlade same, ki so s trudom in delom tako poudarili svojo slovensko narodno zavest. Kot je videti, je ta mladinski koncert lahko primerjati z našim mladinskim pevsko-glasbenim festivalom. Na drugi strani zemeljske oble — smo si vseeno blizu v mišljenju in delu. Veliko uspeha, mladi Slovenci v Avstraliji!

Brazil

† RADKO MALGAJ

Spet se je zmanjšala slovenska skupina tukaj v Sao Paulu. Zgubili smo nam vsem spoštovanega Radka Malgaja, ki je umrl zadet od srčne kapi. Samo tri mesece mu je manjkalo, da bi izpolnil 75-letnico, pa je Bog prekrizal njegov račun.

Naš rajni Radko se je rodil 24. novembra 1911 v Kočevju, vendar je

otroško in mladinsko dobo preživel pri svoji stari mami — t. j. materi koroškega junaka Franja Malgaja v vasi Hrušovec pri Šent Juriju ob južni železnici. Kot mladega fanta je mikal svet in je vstopil v šolo vojne mornarice v Šibeniku in kot absolvent iste je bil dodeljen na podmornico, na kateri je preživel celih 5 let. L. 1934 je izstopil iz vojaške službe, odšel v Ljubljano, kjer je dobil mesto uradnika pri Jadranski straži. Ob izbruhu vojne se je zaposlil na Borzi dela; njegov šef je bil pokojni g. Žužek. Tu je ostal vse do svojega bega meseca julija 1946. Begunska leta je preživel v taborišču Judenburgu, nakar se je podal v Pariz, kjer se je srečal s svojo ženo Ljubo, katera pa je živela v taboriščih v Italiji. Leta 1950 sta skupaj

emigrirala v Brazilijo si po trdem delu in naporu ustvarila lasten dom. Kot zaveden Slovenec je iskal stike s slovensko skupino, katero je z velikim naporom zbral župnik Ilc. Pri vsaki slovenski prireditvi je bil vedno na razpolago in pomagal. Sv. Miklavža je 18-krat igral in to z velikim veseljem. Bil je zvest naročnik Svobodne Slovenije od l. 1950 naprej pa vse do danes. Kot zavednega Slovenca je silno bolela rdeča zvezda na slovenski zastavi — češ — zakaj pa Poljaki in Čehi niso dopustili tega rdečega madeža na svojih zastavah?! Bil je nasprotnik sedanje ga režima v domovini, katero je nad vse ljubil, in bal se je, kaj bo iz lepe Slovenije nastalo zaradi vedno večjega pritoka južnjakov. Svojo plemenito dušo je izdihnil 28. avgusta 1986 in tako je nastala spet prerana vrzel med slovensko skupino.

Na njegovi zadnji poti ga je spremljala vsa slovenska skupina in tudi dosti brazilskih prijateljev. Župnik Ilc se je vozil vso noč, da je pravočasno dospel spremljat dragega pokojnika in mu je ob odprti krsti bral tudi sv. mašo.

Dragi naš prijatelj Radko — Bog ti bodi dobri plačnik in sodnik. Ge, Ljubi pa izrekamo iskreno sožalje!

Rojaki iz Sao Paula

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

(Nad z 2. str.)

Volitve so imeli tudi v San Luisu. V tej provinci so volili delegate v ustavodajno skupščino. Na lanskih poslanskih volitvah so zmagali radikali. Sedaj pa je peronizem pobral 47% glasov, radikali so padli na 39%, nad 6% pa je dobila liberalna povezava, kamor se je izkrmavalo precej glasov, ki so še pred kratkim jačili radikale. Istotam bodo čez tri tedne glasovali neobvezno za senatorsko mesto, ki je trenutno v rokah peronistov. Tedaj bomo imeli bolj jasno sliko o tamošnjem političnem zemljevidu in napoved za guvernerske volitve prihodnjega leta.

TAKO SE PA NE GREMO!

Katerikrat smo se že pomudili ob predmetu Pedagoškega kongresa. O njem je v argentinski družbi, in delno tudi med nami, teklo precej debate. Zaskrbljeno je na ta dogodek gledala argentinska Cerkev, in precej mobilizacije sil je bilo v zvezi z njim. V katoliških krogih je bilo zaslediti dve struji: manjšinsko, ki je gledala pesimistično, češ, vse je že pripravljeno, in edini cilj kongresa je odprava privatnih šol in socializacija (podržavljenje) celotnega vzgojnega sistema; druga struja pa je navdušeno predlagala čim močnejše sodelovanje, takorekoč, sprejela je poziv na boj in se navdušeno organizirala za obrambo svojih idej. Ta struja je končno dobila vso zaslonbo cerkvene hierarhije.

Sedaj pa se je nenadoma nekaj zataknilo. Revija Consudec (uradno glasilo Višjega sveta za katoliško vzgojo) je v svoji zadnji številki zabeležila dejstvo, da je bil nadaljnji razvoj kongresa v provinci Buenos Aires ukinjen, ali bolje „preložen“, zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. A Consudec ugotavlja, da se je doslej ta kongres razvijal v ozračju grobega napada na privatne, zlasti na katoliške šole, na hierarhijo, na papeža in sploh na petsto let evangelizacije v latinski Ameriki. In se sprašuje, ali so morda za opevanje cilji kongresa morda kateri drugi, ki se jih ne pokaže, in katerih smer je neizpeljiva. In končno zahteva razjasnitev, kajti „vsekakor tukaj ni nikogar, ki bi imel namen ostati tiho“.

Kaj je za vsem tem? Ena teza, precej verjetna, je sledeča: katoliška udeležba v razvijanju kongresa je prenesla levičarske kroge, ki so hoteli razvoju dati svojo smer. Dejansko jih je preplavila. Videli so, da je boj izgubljen, in so segli po zadnjem sredstvu: ukinili so nadaljnji razvoj kongresa. Uvodnik Consudeca ni drugega kot izziv državne-tvorbe, da naj se enkrat za vselej izreče: ali kongres teče naprej, kot je bil zamišljen, pa naj bo levica ob svoje upe ali ne, ali naj se dokončno proglasi, da je bila zamisel drugačna, da se je izjalovila in da v miru pokopljimo, kar je mrtvo. Pač jasna beseda katoliških krogov, in o pravem času. Le tako naprej!

MK

MALI OGLASI

PRESNEMANJE

Presnemanje kaset vseh vrst. — Mirko Vasle — Novi naslov: Cnel. Allende 386. - T. E. 657-3288.

POČITNICE

Majhno opremljeno stanovanje za 5 oseb. — Oddam v najem za poletje. Villa Catedral - Bariloche. Poizvedbe: T. E. 651-2063; Bariloche: T. E. 0944-24978.

ADVOKATI

dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peia. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadst. E - Tel. 45-0320 — poned., torek, četrtek od 16 do 20.

ARHITEKTI

arh. Marija Bavec — Belgrano 123 - 17. nad. "5" - R. Mejia - Tel. 654-2461; poned., sreda, petek od 17 do 19.

arh. Jure Vombergar — Načrti za gradnje stanovanjskih hiš, industrijskih in trgovskih stavb. — Av. Gaona 2776 - 1706 Haedo T. E. 659-1413.

arh. Andrej J. Horvat — Načrti za gradnje stanovanjskih in trgovskih poslopij, predelave, opreme in dekoracije. Curupayti 1525 - (1708) Moron - Tel. 623-7515.

OBRTNIKI

Modno krojaštvo — Tone Bidovec - nove obleke in popravila starih - Av. de Mayo 2416 - Ramos Mejia - Tel. 651-1242.

TRGOVINA

Delikatosa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadro severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle — vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadst., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bmė. Mitre 97, 1704 Ramos Mejia - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 15. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bmė. Mitre 97, 1704 Ramos Mejia - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 15. do 19. ure.

Cena največ štirih vrstic A 3 za enkratno objavo, za ves mesec — 4 številke — A 8.

KLINIČNE ANALIZE

Lic. Zofija Pograjc

"Obras Sociales"

Informacije na Tel. 629-6901.

SLOVENIJA V SVETU

Kanada

Obisk pri Indijancih

je opravil s svojo kamero župnik Tone Zrnec. V Mehiki je obiskal polotok Yucatan in raziskaval znamenitosti civilizacije Indijancev iz rodu Maja. Njihova kultura in civilizacija sta bili na višku med leti 300 in 1000 po Kristusu. Na predavanju

v dvorani župnije Brezmadežne v Torontu je prihitelo lepo število rojakov.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Seja Medorganizacijskega sveta je prestavljena na petek, 28. novembra. Seja bo ob 20. uri v prostorih Zedinjene Slovenije.

Učiteljska seja bo 26. novembra v Slovenski hiši.

Sklep Srednješolskega tečaja ravnatelja Marka Bajuka

BO V SOBOTO, 22. NOVEMBRA 1986, V SLOVENSKI HIŠI

- ob 16.30 razdelitev spričeval
- ob 17.00 sveta maša
- ob 18.00 sklepna prireditev

Starši lepo vabljeni!

RAST XV

te vabi na

POSLOVILNI PLES,

ki bo v soboto, 22. novembra v Našem domu — SAN JUSTO.

Sodeluje orkester MAGNUM

Pridi, ne bo ti žal!

PEVSKI ZBOR "GALLUS" SPOROČA:

Miklavžev prihod se bliža z urnimi koraki. Za sprejem in v pozdrav mu zbor pripravlja Geržinčičevo spevoigro

Miklavž prihaja

Te dni smo iz nebeške pisarne prejeli brzojav, v katerem nam svetnik sporoča:

V soboto, 6. decembra, bo obiskal samo otroke in njihove spremljevalce. S številnim spremstvom in obložen z darili pride v Slovensko hišo ob 18. uri.

V nedeljo, 7. decembra, pa se vrne ob 19.30. Ta obisk bo namenjen izključno mladini in odraslim. Otrokom prepovedano in jih bodo parklji že pri vходу zavrnil. Prihodnjic objavimo uradne ure Miklavževega tajnika.

SDO in SFZ vabita svoje člane, da se udeležijo Miklavževega obiska pri „GALLUSU“ v nedeljo, 7. decembra ob 19.30.

ŠOLSKA KOLONIJA

v kordobske hribe

Cena za šolsko kolonijo od 26. decembra 1986 do 10. januarja je A 130.- za otroka člana Zedinjene Slovenije; za otroka nečlana je A 135.-

V slučaju, da se bo vožnja podražila, se bo cena sorazmerno zvišala.

Prosimo za čim prejšnjo prijavo in plačilo polovice omenjene vsote najkasneje do 7. decembra; ostanek pa do 21. decembra.

Prijave sprejema pisarna Zedinjene Slovenije. Pri prijavi je treba navesti otrokovo starost, številko osebne izkaznice, naslov in številko telefona, če ga imajo.

Zedinjena Slovenija

OBVESTILA ESLOVENIA LIBRE

PETEK, 21. novembra:

„Krst pri Savici“ na odru Slovenske hiše ob 21. Slavnostna predstava SKA-D-a ob 30-letnici.

SOBOTA, 22. novembra:

Zaključna prireditev Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši.

„Krst pri Savici“, ponovitev v Slovenski hiši ob 20.30.

Poslovilni ples Rasti XV v Našem domu v San Justu.

NEDELJA, 23. novembra:

Proslava praznika Kristusa Kralja ob 16. uri v Slovenski hiši.

„Krst pri Savici“, sklepna predstava, Slovenska hiša ob 17.30.

SOBOTA, 29. novembra:

Srečanje v kuhinji — priprava jedi za božič — pod vodstvom ge. Pepce Pulko Teličeve, prireja odbor Zveze slovenskih mater in žena, v Slovenski hiši ob 14. uri.

Zaključno predavanje dr. Milana Komarja pri Filozofskem tečaju, ob 16 v Slovenski hiši.

NEDELJA, 30. novembra:

Prvo sv. obhajilo slovenskih otrok v cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30.

SOBOTA, 6. decembra:

Spevoigra Miklavž prihaja v Slovenski hiši.

NEDELJA, 7. decembra,

Spevoigra Miklavž prihaja v Slovenski hiši.

V Rožmanovem domu bo ob 11.30 sv. maša v spomin pokojnega predsednika in odbornikov; nato kosilo.

Fundador: MILOŠ STARE

REDACCION Y ADMINISTRACION: RAMON L. FALCON 4158 1407 BUENOS AIRES ARGENTINA

Teléfono: 69-9503

Glavni urednik: Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor: dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 20.446	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1986: za Argentino A 40; pri pošiljanju po pošti A 45; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

V Salón Dorado v Teatru Colón bo imel pevski solistični nastop v petek, 21. t. m. ob 17.30 Marko Bajuk iz Mendoza.

Slovenska kulturna akcija

15. KULTURNI VEČER

XXXIII. SEZONA

UMETNIŠKA RAZSTAVA DEL akad. kiparja FRANCETA AHČINA

v mali dvorani Slovenske hiše v soboto, 29. novembra ob 20. uri.

Med razstavo bodo učenci kiparjeve likovne šole portretirali enega izmed udeležencev.

V globoki žalosti sporočamo, da je Gospod življenja poklical 13. novembra k sebi našega dragega moža, sina, očeta, starega očeta

Jožeta Štefaniča

Pokopan je bil na pokopališče Cementerio Jardín v Los Polvorines.

Zahvaljujemo se dr. Alojziju Starcu, za vodstvo pogreba in sv. mašo; dr. M. Gogali za obisk, ter vsem prijateljem pokojnika, ki so ga prišli kropiti in ga pospremili na zadnji poti.

Žalujejo:

žena **Elizabeta**,
mati **Uršula**,
sinova **Jože** z družino in **Silvo**
bratje, sestre in ostali sorodniki

Tortuguitas, San Justo, Argentina, Združene države, Nemčija, Slovenija.

FRAN MILČINSKI

Prički brez gnezda

Vračala se je ravnateljica z otrokoma in živili; hčerka si je že mašila v usta kos pogače, ki jo je bila dobila povrh, dojenčku se je obetala stekleničica mleka, za druge je prinašala hleb kruha, kos sira in narezane svinjine. Starejši sin Pepe je postavil vrh stopnic okajeno, petrolejko in prikotil pred očeta prazen zaboj, po zaboju so razložili jed.

Gospod ravnatelj je rezal hleb in ga delil in ko ga je imel vsak svoj kos v rokah, se je spomnil še konjička in mu tudi dal kruha; vzdihnil pa je, da bi zvesti živali dobro storilo malo suhega sena, če bi se kod dobilo.

Stanko je bil postrežljivo koj na nogah in pripravljen, da poskrbi mrve. Ravnatelj je privlekel izpod voza mrežo, Stanko se je z njo izgubil v noč. Medtem ko so se dobrote na zaboju krčile in krčile in slednjič brez njegovega sodelovanja izginile do zadnje drobtinice, se je plazil za hišami okoli šup in kozolcev. S polno mrežo prek hrbita se je vrnil.

„Vrl dečko,“ ga je pohvalil gospod ravnatelj, „lahko ostaneš pri meni v službi. Se ti bo vsak dan tako dobro godilo kakor danes. In ne bo dolgo, pa te povišam v nadkonjarja.“

Stanku se je zasmajalo srce.

Gospa ravnateljica je bila medtem napasla najmlajšega. Prijazno se ji je zdelo, da ni zahteval Stanko nič de-

narja iz tolarja. Pohvalila ga je še ona in dodala, da ga bo ljubila kakor rodnega sina.

Potem so šli otroci in mati spat v voz, gospod ravnatelj se je napolil še v gostilno — zaradi reklame, kakor je rekel. Stanko pa je dobil koc in šel v cirkus pod zvezdnato nebo, se zavil in zaspal; in sanjalo se mu je, kako se trudi, da bi se grizel v lastna ušesa, toda ni šlo in ni šlo.

15. Tonček brez doma in dom brez Tončka

Sam in zapuščen je sedel Tonček na beli skali pod zeleno bukvu, se tresel, ihtel in si brisal solze, ki se kar niso marale ustaviti. Pribrenčal je rogač in ta ga je premočil — vrgel je za njim klobuk, pa ga ni zadel. Rogač se je dvignil, Tonček ga je zasledoval z očmi, ali rogač se je izgubil med vejevjem in Tonček ni videl, kam je sedel. Pa se je spet spomnil svojih stisk in skrbi in lotil se ga je obup — glasno je zatu-lil.

Zakaj se je dal zapeljati Stanku in ukradel doma denar! Zdaj je izgubljen na tem in na onem svetu. Mar bi bil potrpeč pri očetu in če bi bil vsak dan tepen, huje bi mu ne bilo pri srecu kakor zdaj.

Za njim je prihajal po cesti kmet in gnal pred seboj troje živinčet, pa je težko vladal vse tri. Nagajale so muhe,

(37) mikalo je žival zelenje vej in trave in mož se je moral lovit od enega kraja ceste do drugega. Tonček je čakal, da ga prehitijo kmet z živino.

Kmet je z glasnimi hej in oha prignal mimo pa je ogovoril Tončka: „Hej, fante, kam pa ti?“

„V Ljubljano,“ je rekel Tonček.

„Pojdi, greva skupaj!“ ga je pozval kmet. „Bo krajši čas. Tadle si odlomi leskovko, mi boš pomagal gnati. Na Brezovici bova malicala — ti kupim kruha in vina, če mi boš pomagal.“

Beseda je bila prijazna in Tonček je ubogal; dobro se mu je zdelo, da ni čisto odveč na svetu.

„Glej,“ mu je pravil kmet, „tista dimasta je najbolj muhava, ne more mimo grma, da ga ne bi obližnila. Kar zapodi jo! Na sejem jih ženem, jutri bo sejem, hišo bomo vzdignili, hišo, pa je treba denarja. — Čigav si pa ti?“

Tonček je kratko odgovoril, čigav je, potem je pobaral kmeta, koliko so stari junček in junica in vol, in jih je tako pametno ocenjeval, da je kmet rekel: „Ti pa nisi mestna srajca!“

Tončku je godilo to priznanje. Pobahal se je, da je zrasel na kmetih, da zna ne le pasti, ampak tudi krmiti, poganjati pri oranju in kosil je tudi že.

„Takegale bi koj vzel v službo,“ je rekel kmet. „Obleko bi ti napravil, škornje in čevlje in o božiču, če bi bil priden, bi ti dal še kakih deset kron. In vsako leto več. Ampak če hodiš zdaj v mestne šole, seveda ne boš več delal na kmetih. Boš lahko gospod in boš jedel bel kruh. Imam fanta, kakšen si ti, dobro se uči in me prosi in naga-

nja, naj ga dam v mestne šole. Če bi bilo denarja, saj bi mu ustregel...“

Tonček je molčal. Premišljal je: Drugi hrepené po tem, česar se jaz branim. Morebiti le ni prav, da se tako bojim mesta. —

Sence so bile že dolge, ko sta dospela na Brezovico. Pred krčmo sta ustavila. Kmet je privezal živino, s Tončkom sta stopila v hladno vežo in sedla za mizo. Krčmar jima je prinesel pol litra vina in vogal kruha. Kmet je po očetovski skrbel za Tončka, da ni premalo dobil, in Tonček je natepaval kakor mlatič.

Krčmar je prisedel, zazdehal se mu je, zapodil je s kruha muhe, pobobnal je s prsti po mizi in vprašal, kdo, kaj in kako? In je vprašal zgolj iz vljudnosti, ker je prejemi odgovor kmalu spet vprašal enako.

„Še dve uri imava do Ljubljane,“ je rekel kmet.

„Nikamor se ne mudi,“ je odgovoril krčmar, „v poldrugi uri sta tam. V hladu je prijetneje kakor v vročini, tudi živina manj trpi. Pa prinesem še en polič?“

Ker ni bilo ugovora, je vzel steklenico in odzdehal v klet.

Tončku se je potolaženega želodčka porajal čut splošne zadovoljnosti, spričo prijetnega tedanjega položaja se mu je izgubilo iz misli, kar je bilo in kar bo. Kmet mu je privoščil kozarec vina, vino mu je zlezlo v glavo in že se mu je dozdevala vsaka stvar silo zabavna in smešna.

Krčmar je prinesel vino in spet prisedel. Pokazal je s prstom na Tončka

in vprašal kmeta: „Ali je vaš?“

Kmet je šagavo pogledal dečka: „Kaj? To je fant! Seveda je moj!“

Tonček je hotel smeje izbruhniti: „Saj nisem vaš!“ — pa tačas so se zatemnile duri, na pragu je stala široka postava orožnika v službeni opravi.

Tonček se je zganil, nehote se je stisnil h kmetu, kmet ga je postrani pogledal.

Orožnik na pragu se je obrnil h krčmarju. „Gospodar, ali ste morebiti kaj videli, da so mimo prišli trije fantolini? V Ljubljani so pouzmalni denar in so jo nemara mahnil proti Trstu.“

Krčmar se je popraskal na zatilniku in potem vrh glave. „Pa sem jih res nemara videl.“ Zasukal je glavo proti zadnjim durim: „Mica, Mica!“

V zadnjih durih se je prikazala široka ženska, ki si je brisala roke v predpasnik, potem si je potegnila z njim še prek čela.

„Mica,“ je rekel krčmar, „ali niso zjutraj šli mimo trije fantini?“

„Šli,“ je odgovorila. „Eden je noter prišel vprašat za cigarete. Takšnile so bili kakor vaš, oče!“ se je obrnila proti kmetu.

Tonček je trepetal po vsem životu, kmet je ravnodušno pil.

Orožnik je vprašal: „Ob kateri uri je bilo?“

Mati Mica je premislila. „Obkorej — čakajte! — Enajst še ni bilo, dosti manj pa tudi ne.“

„Hvala!“ je rekel orožnik in šel. Kmet je plačal, odvezala sta živino in jo gnala naprej proti beli Ljubljani.